

Зміст

<i>1. Індустрія управління активами. Загальний огляд</i>	<i>2</i>
<i>2. Результати діяльності ринку управління активами ІСІ</i>	<i>3</i>
<i>2.1. Кількість КУА та ІСІ</i>	<i>3</i>
<i>2.2. Регіональний розподіл КУА та ІСІ</i>	<i>5</i>
<i>2.3. Вартість активів та чистих активів ІСІ</i>	<i>7</i>
<i>2.4. Чистий притік/відтік капіталу у відкритих ІСІ</i>	<i>10</i>
<i>2.5. Інвестори ІСІ</i>	<i>12</i>
<i>2.6. Структура активів ІСІ</i>	<i>14</i>
<i>2.7. Доходність ІСІ та інших напрямків інвестування</i>	<i>18</i>
<i>3. Резюме</i>	<i>19</i>

1. Індустрія управління активами. Загальний огляд

Кількість учасників ринку

Компанії з управління активами (КУА)

У 3-му кварталі 2020 року, за даними УАІБ, кількість **компаній з управління активами** зросла до **300**. За цей період було створено 5 компаній, а дві – вийшли з ринку.

На кінець вересня 281 КУА мала в управлінні від одного до 54-х фондів, а 98.6% від усіх таких КУА управляли принаймні одним венчурним ІСІ.

Інститути спільного інвестування (ІСІ)

За липень-вересень зареєстровано 66 нових ІСІ (переважно венчурних). З урахуванням фондів, які закрилися, станом на 30.09.2020 загальна кількість **зареєстрованих ІСІ** збільшилася до **2023**, на 2.6% за 3-й квартал.

Кількість **ІСІ, які досягли нормативу мінімального обсягу активів (сформованих, «визнаних» фондів)**, зростала 12-й квартал поспіль і сягнула **1443** (+3.3% за 3-й квартал 2020 року).

Недержавні пенсійні фонди (НПФ)

НПФ в управлінні станом на 30.09.2020 року залишалося **60** (без урахування корпоративного фонду НБУ), у тому числі 48 відкритих, 6 корпоративних та 6 професійних фондів. Всього активами НПФ управляли 34 КУА.

Страхові компанії (СК)

Кількість **СК, що передали свої активи в управління КУА**, у 3-му кварталі 2020 року також не змінилася, як і кількість КУА, що надавали такі послуги: станом на 30.09.2020 одна така компанія управляла активами **двох** СК.

Активи в управлінні та ВЧА

Усі інституційні інвестори

Сукупні загальні активи в управлінні КУА у липні-вересні 2020 року прискорили квартальне зростання до 6.1%, річне – до 14.3%, і на кінець вересня вперше перетнули позначку 400 млрд грн (**400 177** млн грн).

Інститути спільного інвестування (ІСІ)

Загальні активи усіх ІСІ в управлінні, включно з тими, які ще не досягли нормативу, у 3-му кварталі 2020 року зросли також на 6.1%, а за рік у вересні – на 12.7%, до **398 116** млн грн.

Активи діючих ІСІ, що досягли нормативу мінімального обсягу активів («визнаних» ІСІ), прискорили зростання до 6.3% за 3-й квартал, а у річному вимірі – до 16.0% у вересні. На 30.09.2020 вони сягнули **394 410** млн грн. Зростання зафіксовано у відкритих, інтервальних та венчурних фондах.

Вартість чистих активів сформованих ІСІ («визнаних») станом на 30.09.2020 сягнула **309 633** млн грн. У 3-му кварталі її ріст прискорився до 6.9%, а за рік у вересні – до 17.2%.

Недержавні пенсійні фонди (НПФ)

Активи НПФ в управлінні КУА у липні-вересні 2020 року сповільнили квартальне зростання до 5.9%, хоча річне – прискорили до 23.4%. Станом на кінець вересня дорівнювали **1 913** млн грн.

Страхові компанії (СК)

Активи СК в управлінні КУА також значно сповільнили зростання у 3-му кварталі 2020 року – до 3.0%, а за останній рік – до 66%. Станом на 30.09.2020 обсяг активів страховиків в управлінні становив **162** млн грн.

2. Результати діяльності ринку управління активами ІСІ

2.1. Кількість КУА та ІСІ

У 3-му кварталі 2020 року українська галузь управління активами інституційних інвесторів продовжувала зростати. При цьому, на тлі пандемії та економічного спаду, збільшилася кількість діючих фондів, щодо яких було прийнято рішення про ліквідацію, але кількість новостворених ІСІ переважала.

За липень-вересень, згідно з даними УАІБ, було зареєстровано 66 нових ІСІ (після 50-ти у квітні-червні). З урахуванням фондів, які закрилися протягом цього кварталу, станом на кінець вересня загальна кількість зареєстрованих ІСІ збільшилася до **2023** (+2.6% за 3-й квартал, після +2.3% за 2-й).

Кількість сформованих ІСІ, які досягли нормативу мінімального обсягу активів¹, зростала 12-й квартал поспіль і сягнула **1443** (+46

фондів, або +3.3% за 3-й квартал 2020 року, після +2.9% за 2-й). Протягом липня-вересня такими, що відбулися, було визнано 58 нових ІСІ (після 44-х за попередній квартал), усі з яких були венчурними ІСІ, у тому числі 55 – КІФ, що досягли нормативу мінімального обсягу активів одночасно із державною реєстрацією.

Кількість діючих **компаній з управління активами** в Україні, за даними УАІБ, у 3-му кварталі 2020 року також зростає і станом на 30.09.2020 налічувала **300** КУА (рис. 1). У липні-вересні було створено 5 компаній, а дві – вийшли з ринку.

Компаній, які мали хоча б один фонд в управлінні, на кінець вересня було 281 (у червні – 278), із яких 98.6% управляли принаймні одним венчурним ІСІ. Загалом ці КУА мали від одного до 54-х фондів в управлінні (після 52-х на кінець 2-го кварталу).

Рис. 1. Динаміка кількості КУА та ІСІ у 3-му кварталі 2019-20 рр.

Сформованих діючих венчурних КІФ на кінець вересня 2020 року було 587 – на 9.9% більше, ніж у червні, на 27.1% – ніж на початку року та на 40.1% – ніж рік тому (табл. 1). Кількість венчурних ПІФ продовжувала зменшуватися (-5, -0.7% за 3-й квартал), але на кінець кварталу вони ще зберігали абсолютну більшість серед усіх категорій ІСІ за видами, типами і формами фондів (738, 51.1%, після 53.2% у червні).

Кількісна вага венчурних КІФ та ПІФ разом серед усіх ІСІ в цілому зростає й далі – з 91.4% у червні до 91.8% у вересні (рис. 2). Станом на 30.09.2020 венчурних ІСІ всього було 1325 – їх збільшення прискорилося з +3.2% за 2-й квартал до +3.8% за 3-й.

В інших секторах, як і у попередньому кварталі, поменшало на один фонд серед закритих недиверсифікованих КІФ (крім венчурних) і серед таких же ПІФ.

¹ Включно з тими, що перебувають на стадії ліквідації.

Фондів, які ще не досягли нормативу мінімального розміру активів (ПІФ), станом на 30.09.2020 було 60 (4.0% від усіх ІСІ в управлінні, після 3.3% у червні).

У процесі ліквідації, за даними УАІБ, на кінець вересня 2020 року залишалися або розпочали його 81

фонд, або 5.6% від усіх визнаних і діючих ІСІ (у червні – 5.3%). Серед них були: по три відкритих, інтервальних та закритих диверсифікованих ПІФ, 5 закритих недиверсифікованих ПІФ та три таких же КІФ, 62 венчурних ПІФ та два КІФ.

Таблиця 1. Динаміка кількості ІСІ, що досягли нормативів, за типами, видами та правовими формами фондів у 3-му кварталі 2019-20 рр.

Дата / Період	Всього	ПІФ*									КІФ*		
		ВД*	ВС*	ІД*	ІС*	ЗД*	ЗН*	ЗС*	ЗК*	ЗВ*	ЗН*	ЗК*	ЗВ*
30.09.2019	1284	12	7	17	3	3	27	1	2	744	47	2	419
31.12.2019	1326	12	7	17	3	3	27	1	2	745	45	2	462
31.03.2020	1357	12	7	17	3	3	27	1	2	747	46	2	490
30.06.2020	1397	12	7	17	3	3	26	1	2	743	45	4	534
30.09.2020	1443	12	7	17	3	3	25	1	2	738	44	4	587
Зміна за 3-й квартал 2020 року	46	0	0	0	0	0	-1	0	0	-5	-1	0	53
	3.3%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	-3.8%	0.0%	0.0%	-0.7%	-2.2%	0.0%	9.9%
Зміна з початку 2020 року	117	0	0	0	0	0	-2	0	0	-7	-1	2	125
	8.8%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	-7.4%	0.0%	0.0%	-0.9%	-2.2%	100.0%	27.1%
Зміна за рік	159	0	0	0	0	0	-2	0	0	-6	-3	2	168
	12.4%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	-7.4%	0.0%	0.0%	-0.8%	-6.4%	100.0%	40.1%

* ВД – відкриті диверсифіковані ІСІ, ВС – відкриті спеціалізовані, ІД – інтервальні диверсифіковані, ІС – інтервальні спеціалізовані, ЗД – закриті диверсифіковані, ЗН – закриті недиверсифіковані невенчурні, ЗС – закриті спеціалізовані, ЗК – закриті кваліфікаційні, ЗВ – закриті недиверсифіковані венчурні ІСІ.

Рис. 2. ІСІ, що досягли нормативів, за типами фондів станом на 30.09.2020 р.

Станом на кінець вересня 2020 року, за даними УАІБ, сформованих та діючих **ІСІ з публічним розміщенням** було **78** – на чотири менше, ніж у червні (-4.9%, після -1.2% за попередній квартал, табл. 2).

Кількість КУА, що управляють ІСІ з публічним розміщенням, у 3-му кварталі 2020 року зменшилася з 34-х до 33-х. У секторі відкритих ІСІ їх залишалося 11 (без урахування КУА фондів, що ліквідуються, – 9).

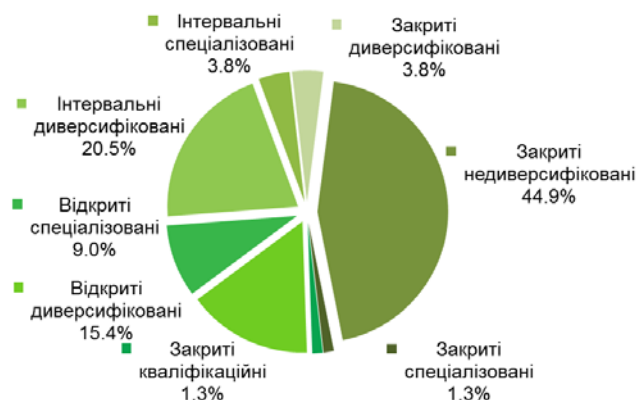

Рис. 3. ІСІ з публічною емісією станом на 30.09.2020 р.

Таблиця 2. Динаміка кількості ІСІ з публічною емісією у 3-му кварталі 2019-20 рр.

Тип та вид ІСІ	Всього	Відкриті			Інтервальні			Закриті				
		Д*	С*	Всього	Д*	С*	Всього	Д*	Н*	К*	С*	Всього
30.09.2019	84	12	7	19	16	3	19	3	41	1	1	46
31.12.2019	81	12	7	19	16	3	19	3	38	1	1	43
31.03.2020	83	12	7	19	16	3	19	3	40	1	1	45
30.06.2020	82	12	7	19	16	3	19	3	39	1	1	44
30.09.2020	78	12	7	19	16	3	19	3	35	1	1	40
Зміна за 3-й квартал 2020 року	-4	0	0	0	0	0	0	0	-4	0	0	-4
	-4.9%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	-10.3%	0.0%	0.0%	-9.1%
Зміна з початку 2020 року	-5	0	0	0	0	0	0	0	-5	0	0	-5
	-6.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	-12.5%	0.0%	0.0%	-11.1%
Зміна за рік	-6	0	0	0	0	0	0	0	-6	0	0	-6
	-7.1%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	-14.6%	-	0.0%	-13.0%

* Д - диверсифіковані, С - спеціалізовані, Н - недиверсифіковані, К - кваліфікаційні.

Диверсифікованих та спеціалізованих ІСІ з публічною емісією, що подали звіти за 3-й квартал 2020 року, було 32 (табл. 3).

До фондів акцій у 3-му кварталі віднесено два відкритих та один інтервальний фонди (на один інтервальний фонд менше, ніж у 2-му); до фондів облігацій – також два відкритих та один інтервальний із 5-ти фондів, що належали до цього класу й на початку 3-го кварталу. Кожен із цих класів становив 9.4% усіх диверсифікованих і спеціалізованих ІСІ з публічним розміщенням.

До фондів змішаних інвестицій у вересні віднесено тільки один відкритий фонд, частка акцій та облігацій в активах якого була на межі встановленого критерію для цього класу.

А понад 3/4 усіх диверсифікованих та спеціалізованих ІСІ з публічним розміщенням станом на 30.09.2020 становили «інші» фонди², що не потрапили у жоден із вищезазначених класів, у тому числі інтервальний ІСІ, що у червні належав до фондів акцій. До них віднесено низку фондів, що інвестували у змішаний портфель активів, проте не досягли порогової сукупної частки в акціях та облігаціях, щоб потрапити до класу фондів змішаних інвестицій (рис. 4).

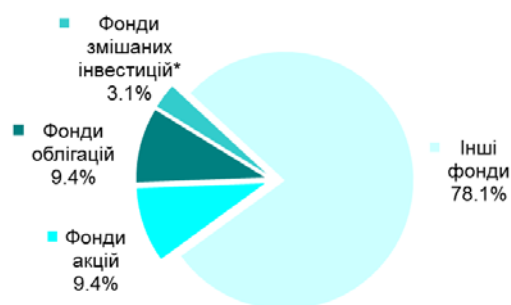

Рис. 4. Диверсифіковані ІСІ з публічною емісією за класами фондів станом на 30.09.2020 р.

Таблиця 3. Динаміка диверсифікованих ІСІ з публічною емісією за класами фондів у 3-му кварталі 2019-20 рр.

Дата / Період	Всього	Фонди акцій	Фонди облігацій	Фонди змішаних інвестицій*	Інші фонди
30.09.2019	33	5	5	21	2
31.12.2019	33	6	3	23	1
31.03.2020	33	4	5	20	4
30.06.2020	33	4	5	20	4
30.09.2020	32	3	3	1	25
Зміна за 3-й квартал 2020 року	-1	-1	-2	-19	21
	-3.0%	-25.0%	-40.0%	-95.0%	525.0%
Зміна з початку 2020 року	-1	-1	-2	-19	21
	-3.0%	-25.0%	-40.0%	-95.0%	525.0%
Зміна за рік	-1	-2	-2	-20	23
	-3.0%	-40.0%	-40.0%	-95.2%	1150.0%

* Мають в і акції, і облігації, і грошові кошти у своїх порт фелях.

² Див. Ренкінги «ІСІ (диверсифіковані публічні) - за класами фондів» та Методику ренкінгування КУА та ІСІ за результатами їхньої діяльності на сайті УАІБ: <http://www.uaib.com.ua>.

2.2. Регіональний розподіл КУА та ІСІ

У загальній кількості компаній з управління активами – 300 на кінець вересня 2020 року – у Києві та столичній області **діючих КУА** було 213 (рис. 5). Упродовж 3-го кварталу у цьому регіоні було створено 5 компаній, а дві – ліквідовано. Як наслідок, частка ринку Києва та області за кількістю КУА збільшилася з 70.7% до 71.0%, а п'яти найбільших регіонів разом – із 89.6% до 89.7%.

Серед решти регіонів у ТОП-5 за чисельністю КУА у липні-вересні 2020 року зміни відбулися тільки у Львові та області: одна компанія вийшла на ринок, інша його залишила (10). У Дніпрі, Харкові та їхніх областях залишалось по 19 компаній, в Одесі – 8.

В інших регіонах України кількість КУА залишалася рівною 31, а їхня частка зменшилася з 10.4% до 10.3%.

Кількість ІСІ в управлінні у Києві та області у 3-му кварталі 2020 року зросла з 1054 до 1101 фонду (+4.5%), а загалом по Україні – на 3.7%. Відповідно, вага столичного регіону за цим показником зберігала зростаючий тренд: з 72.7% у червні до 73.3% у вересні (рис. 6). Також несуттєво зросла вага Івано-Франківська та області – у межах 3.0%, завдяки двом додатковим фондам (+4.7%).

Вага інших найбільших за кількістю ІСІ регіонів у 3-му кварталі зменшилася. Зокрема, Львова та області – з 5.9% до 5.7%, зі зменшенням кількості фондів тут на один (-1.2%). Частка Дніпра та області залишалася в межах 6.3%, Харкова – 6.0%, при цьому в обох регіонах ІСІ побільшало на три за липень-вересень (+3.3-3.4%).

У регіонах поза ТОП-5 фондів поменшало також на три, до 87 (-3.3%). Їхня вага понизилася з 6.2% у червні до 5.8%.

Рис. 5. Регіональний розподіл кількості КУА станом на 30.09.2020 р.

У розподілі **активів ІСІ в управлінні** за регіонами у 3-му кварталі 2020 року сукупна частка ТОП-5-регіонів зросла з 97.6% до 97.8%. А проте частка Києва – зменшилася, на відміну від 2-го кварталу, – з 81.2% до 81.0%. Це відбулося через відносно слабше зростання обсягу активів в управлінні у столичному регіоні порівняно з загальними активами по Україні (+6.0% проти +6.2%). Також опустилася вага Харкова та області – з

5.0% до 4.9% – при скороченні обсягу активів тут на 5.7% у липні-вересні (після +10.0% у квітні-червні).

У Дніпрі та області активи в управлінні зросли на 12.3% за 3-й квартал 2020 року (після -7.5% 2-му), що підвищило вагу регіону з 5.3% до 5.6%. У Львові та області сукупна вартість активів ІСІ в управлінні зросла ще стрімкіше (+22.4%), що збільшило їхню частку з 4.2% до 4.4%.

Питома вага інших областей поза лідерами в цілому впала у 3-му кварталі з 2.4% до 2.2%, а серед окремих регіонів найбільше – в Одесі та області (з 0.7% до 0.5%). У той же час, частка Івано-Франківська та області в сукупних активах ІСІ зросла з майже 0.5% до понад 0.6%, завдяки збільшенню їхнього обсягу на

37.0% за квартал – найбільше серед усіх регіонів України.

Таким чином, у 3-му кварталі 2020 року регіональна концентрація управління активами ІСІ посилилася на користь кількох найбільших міст та їхніх областей – як за кількістю компаній та фондів, так і за вартістю активів в управлінні.

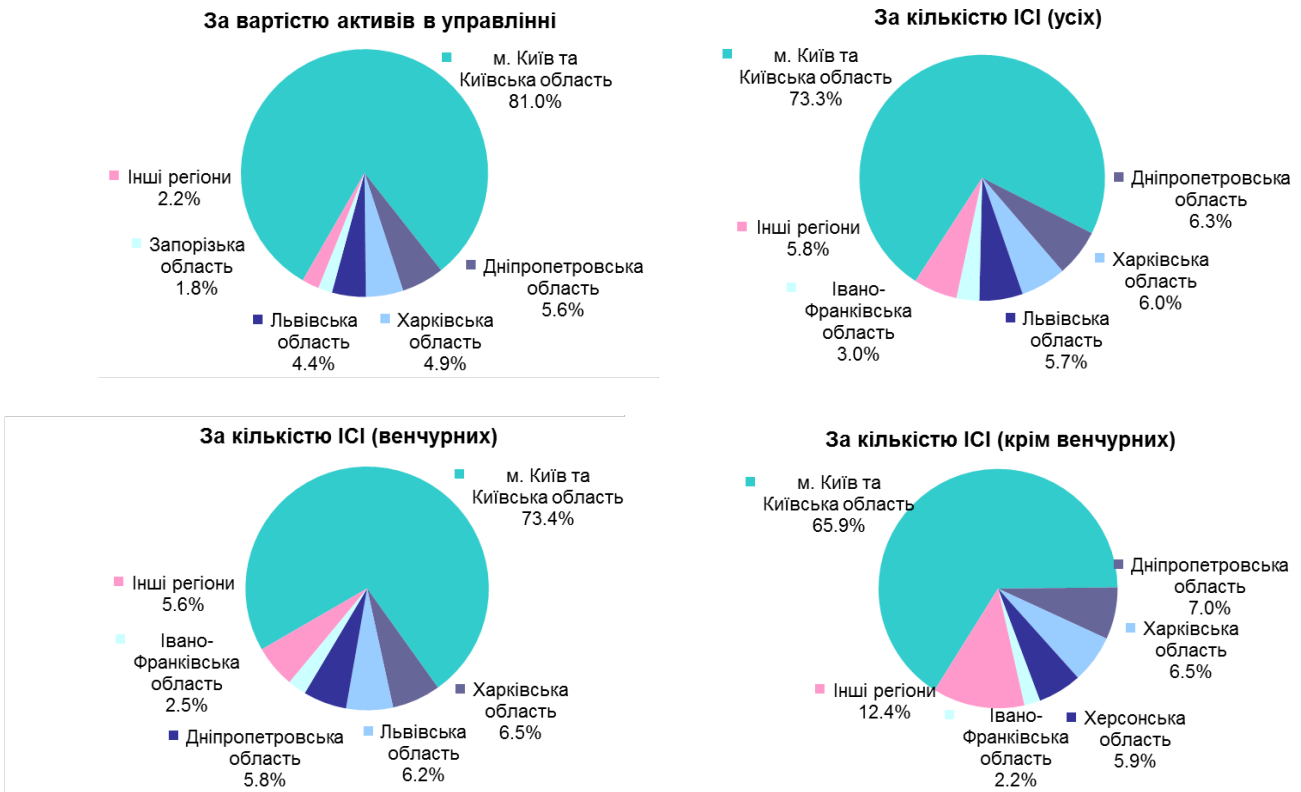

Рис. 6. Регіональний розподіл ІСІ за кількістю та вартістю їхніх активів в управлінні станом на 30.09.2020 р.

2.3. Вартість активів та чистих активів ІСІ

Сукупні загальні активи усіх інституційних інвесторів в управлінні КУА у 3-му кварталі 2020 року прискорили зростання з 2.8% до 6.1%, на тлі деякого відновлення економіки в умовах послаблення обмежувальних заходів у боротьбі з коронакризою. Річний ріст прискорився з 11.3% у червні до 14.3% у вересні. З початку 2020 року вони додали 12.7% і на кінець вересня становили **400 177 млн грн.**

Активи ІСІ в управлінні, включно з тими, які ще не досягли нормативу мінімального їх обсягу, станом на 30.09.2020 сягнули **398 116 млн грн.** У липні-вересні вони також зросли на 6.1%, на 12.7% з

початку 2020 року та на 14.3% за рік у вересні (після 11.2% у червні).

Активи діючих ІСІ, що перебували в управлінні КУА та досягли нормативів («визнаних» ІСІ), також прискорили зростання – з 4.0% за 2-й квартал 2020 року до +6.3% – за 3-й, а у річному вимірі – з 12.7% у червні до 16.0% у вересні. Приріст із початку року був ще стрімкішим: +16.3%, що частково зумовлено меншою повнотою даних на 31.12.2019. На кінець вересня активи сформованих ІСІ сягнули **394 410 млн грн.**

За секторами ІСІ за типами фондів та способами розміщення, зростання активів за результатами 3-го кварталу 2020 року зафіксовано у

відкритих, інтервальних та венчурних фондах. Як і у 2-му кварталі, перші два сектори мали відносно стрімкіший приріст, але в абсолютному вимірі левову частку приросту активів індустрії забезпечили венчурні ІСІ, причому їхні активи додали відносно

більше, ніж усі ІСІ в цілому за 3-й квартал (+6.9%), до 378 796 млн грн (рис. 7). Цьому сприяло, зокрема, подальше збільшення кількості звітів цих ІСІ на 3.1% (як і у 2-му кварталі).

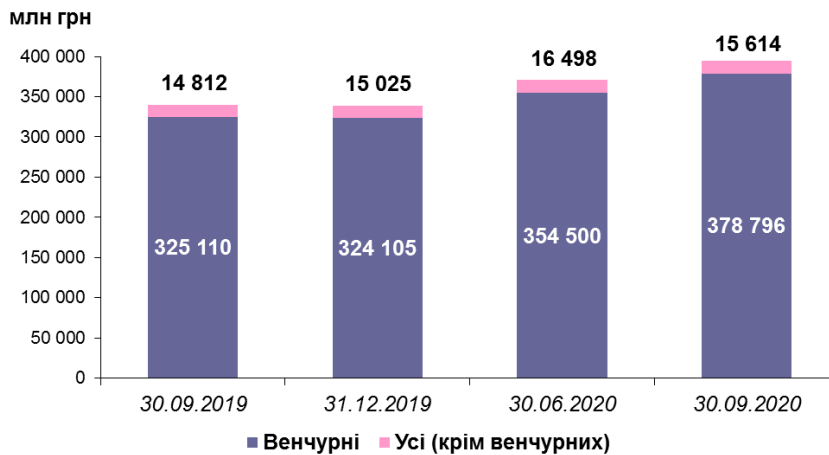

Рис. 7. Динаміка вартості активів ІСІ у 3-му кварталі 2020 року та за рік

Вартість чистих активів сформованих ІСІ, що досягли нормативів, у 3-му кварталі 2020 року прискорилося з 5.6% до 6.9%, а за останні 12 місяців – з 13.7% у червні до 17.2% у вересні.

За 9 місяців 2020 року ВЧА ІСІ додала 18.5% (без урахування меншої повноти даних на початок року) і станом на 30.09.2020 сягнула **309 633 млн грн** (табл. 4).

Таблиця 4. Динаміка ВЧА ІСІ у розрізі типів фондів у 3-му кварталі 2020 року та за рік, млн грн

Фонди	30.09.2019	31.12.2019	30.06.2020	30.09.2020	Зміна за 3-й квартал 2020	Зміна з початку 2020 року	Зміна за рік
Відкриті	85.8	82.6	90.3	101.3	12.2%	22.6%	18.1%
Інтервальні	77.1	75.7	87.9	96.7	10.1%	27.8%	25.4%
Закриті (крім венчурних), у т. ч.:	13 150.9	13 505.3	14 857.9	15 045.4	1.3%	11.4%	14.4%
з публічною емісією	2 579.4	2 557.9	2 910.2	2 804.0	-3.7%	9.6%	8.7%
з приватною емісією	10 571.5	10 947.3	11 947.7	12 241.4	2.5%	11.8%	15.8%
Усі (крім венчурних)	13 313.8	13 663.6	15 036.1	15 243.4	1.4%	11.6%	14.5%
Венчурні	250 988.3	247 542.2	274 649.1	294 390.0	7.2%	18.9%	17.3%
Усі (з венчурними)	264 302.1	261 205.8	289 685.2	309 633.5	6.9%	18.5%	17.2%

* Діючі ІСІ, які досягли нормативу мінімального обсягу активів (були визнані такими, що відбулися), перебувають в управлінні КУА та подали звітність за відповідний період (на звітну дату).

ВЧА венчурних ІСІ у 3-му кварталі 2020 року прискорила зростання до 7.2% (із 5.9% у 2-му кварталі). З початку року вона додала +18.9%, а за останній рік у вересні – 17.3% (після 14.6% у червні). На кінець вересня чисті активи цього сектору становили 294 390 млн грн. Це відповідало 95.1% від сукупної ВЧА усіх діючих ІСІ (після 94.8% у червні).

Чисті активи відкритих ІСІ у 3-му кварталі 2020 року зросли майже утричі стрімкіше, ніж у 2-му: +12.2%, після 4.3%. При цьому кількість діючих фондів у цьому секторі (без урахування тих, що ліквідуються) зменшилася на один, до 16-ти. Понад 80% квартального приросту ВЧА забезпечив чистий притік капіталу (у 2-му кварталі – понад 50%). За перші 9 місяців ВЧА цього сектору додала 22.6%, а за останній

рік у вересні – 10.8% (після 5.1% у червні), понад ¾ із яких забезпечили чисті продажі.

Станом на 30.09.2020 ВЧА відкритих фондів дорівнювала 101.3 млн грн. Це найвищий показник з грудня 2013 року (103.1 млн грн), коли діючих фондів відкритого типу було майже удвічі більше (31).

Вартість чистих активів усіх ІСІ (крім венчурних) у 3-му кварталі 2020 року прискорила зростання з 0.9% до 1.4%. Цьому сприяло, зокрема, збільшення ВЧА закритих ІСІ з приватним розміщенням (крім венчурних) на 2.5% (після -0.4% у 2-му). Зростання сукупних чистих активів відбулося навіть попри зменшення кількості діючих та активних фондів у кожному секторі ІСІ, крім венчурних, на один (крім інтервальних ІСІ).

З початку року до кінця вересня чисті активи невенчурних фондів наростили 11.6%, а за рік – 14.5% у вересні (після -0.5% у червні), причому зростання на обох проміжках часу відбулося в усіх секторах за типами ІСІ та способами розміщення.

Вага усіх закритих фондів у ВЧА ІСІ (крім венчурних) у 3-му кварталі продовжувала зменшуватися – з 98.8% до 98.7% – на тлі на порядок динамічнішого зростання відкритих та інтервальних фондів. Закриті фонди з публічною емісією втратили у вазі на кінець вересня до 18.4% (із 19.4% у червні), а з приватним – наростили її з 79.5% до 80.3%. Частка відкритих фондів наблизилася до 0.7%, інтервальних – перевищила 0.6% (рис. 8).

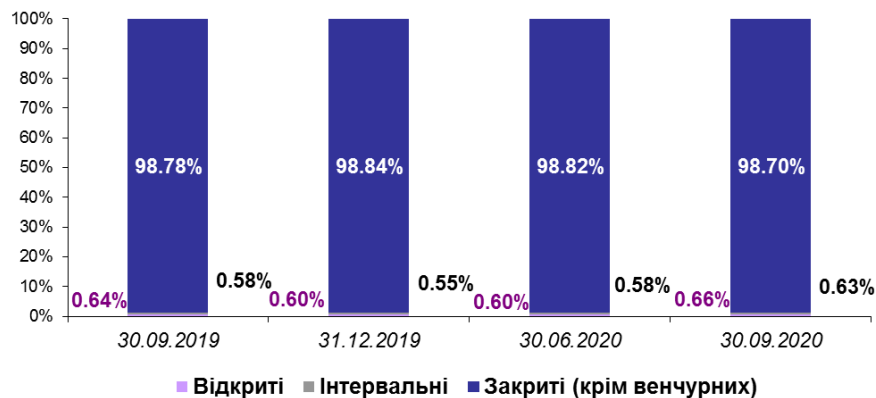

Рис. 8. Динаміка розподілу ВЧА невенчурних ІСІ за типами фондів у 3-му кварталі 2020 року та за рік

Венчурні ІСІ, що мали більший відносний приріст чистих активів у 3-му кварталі 2020 року порівняно із сукупною ВЧА усіх сформованих фондів,

відповідно, збільшили свою частку в ній із 94.8% до 95.1% (рис. 9).

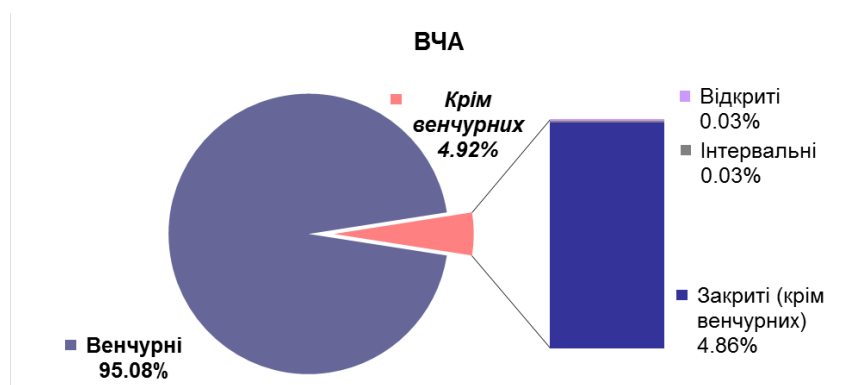

Рис. 9. Розподіл ВЧА ІСІ за типами фондів станом на 30.09.2020 р.

2.4. Чистий притік/відтік капіталу у відкритих ІСІ

У 3-му кварталі 2020 року чистий притік капіталу до українських відкритих ІСІ не тільки у 5 разів посилюється порівняно з попереднім, а й був найбільшим за останні 37 кварталів (з 2-го кварталу 2011 року). При цьому якщо за липень-вересень 2020 року кількість діючих фондів у цьому секторі зменшилася на один, то за понад 9 років від попереднього піку притоку – більш ніж удвічі.

Після незначного відтоку у червні, липень приніс найбільші чисті продажі – на 4.1 млн грн, 42% із яких забезпечив притік до одного фонду. До вересня сукупні чисті продажі сектору спали до 1.6 млн грн (рис. 10), причому притік до одного з фондів перевищив сукупний показник для сектору за цей місяць, на тлі відтоку з кількох інших фондів.

Найбільший притік до фонду-лідера залучень припав на останні дні липня, коли фондовий ринок України за індексом УБ був на локальному піку, але все ж на 3% нижче, ніж на початку кварталу. У серпні половина притоку – як до цього фонду, так і сектору в

цілому – припала на локальне дно, а у вересні майже весь притік – на локальні піки.

Із 16-ти відкритих ІСІ, що подавали звітність упродовж липня-вересня 2020 року, 12 фондів мали певний рух капіталу.

Фондів, що мали чистий відтік у 3-му кварталі, було 7, а їхні сукупні чисті втрати від виходу інвесторів за квартал становили 1.7 млн грн (після 0.3 млн грн для 6-ти фондів у 2-му). Більше половини цієї суми припало на один фонд, що належав до класу фондів облігацій за його структурою активів. Ще понад чверть цього відтоку припала на фонд акцій.

Фондів, що мали чистий притік, у 3-му кварталі 2020 року було п'ять. Їхні сукупні додаткові надходження становили 10.6 млн грн (після 2.1 млн грн для трьох фондів у 2-му кварталі). Із них 80% забезпечив один фонд, що інвестував переважно в облігації (у 2-му кварталі він приніс 52% сукупного притоку).

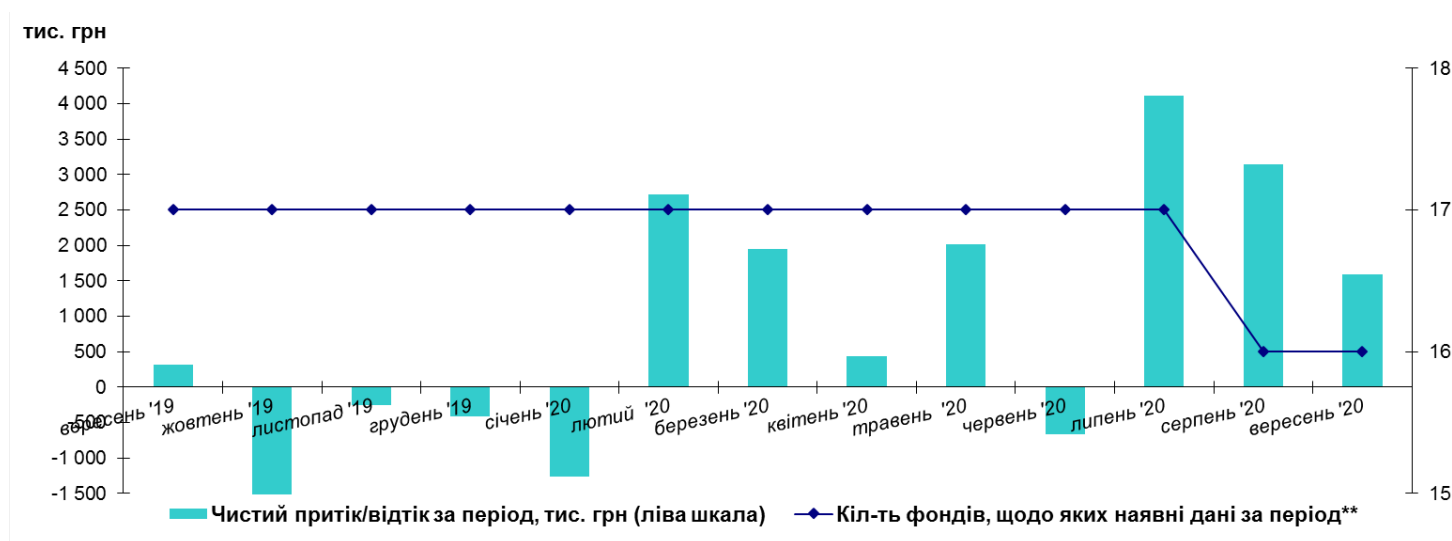

Рис. 10. Щомісячний чистий притік/відтік капіталу відкритих ІСІ у вересні 2019-20 рр. (за щоденними даними)

У цілому, кількість фондів із чистим відтоком протягом 3-го кварталу 2020 року коливалася між п'ятьма у липні та вересні й двома у серпні, а фондів із чистим притоком – від двох у липні до чотирьох-п'яти у вересні.

Додаткові вкладення у відкриті фонди у 3-му кварталі, як і раніше, здійснили, переважно, роздрібні інвестори-резиденти, хоча їхня кількість зменшилася, а нерезиденти наростили вкладення значно більше у відносному виразі.

Сукупний чистий притік капіталу у відкритих ІСІ у 3-му кварталі 2020 року збільшився у п'ятеро порівняно з 2-м – до +8.8 млн грн, із +1.8 млн грн у 2-му (рис. 11).

Це сприяло рекордним досі чистим продажам цих фондів із початку року розміром понад 14 млн грн і також значно посилює річний чистий притік до відкритих ІСІ: із 3.0 млн грн на кінець червня 2020 року до **11.8 млн грн** на кінець вересня.

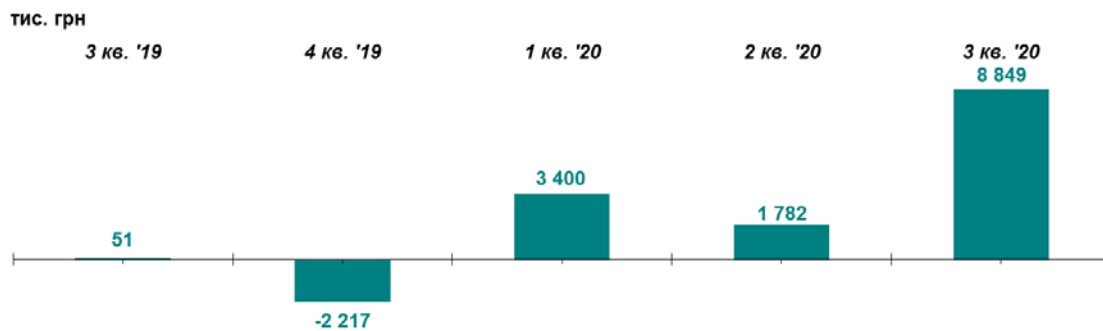

Рис. 11. Чистий притік/відтік капіталу відкритих ІСІ у 3-му кварталі 2019-20 рр., поквартально

В умовах продовження росту міжнародних фондових ринків разом із відновленням економік країн від весняного коронавірусного шоку та подальших локдаунів і обмежень, у 3-му кварталі 2020 року інвестиційні фонди ЄС залучали додатковий капітал від інвесторів, хоча й дещо меншими обсягами, ніж у 2-му (за винятком фондів акцій, що отримали посилений притік на оптимістичних очікуваннях інвесторів щодо перспектив фінансових ринків).

За 3-й квартал 2020 року чистий притік до індустрії інвестиційних фондів ЄС, за даними EFAMA, становив 195 млрд євро (після +273 млрд євро за 2-й квартал та +190 млрд євро за аналогічний період минулого року)³.

Майже 3/4 цього показника забезпечили UCITS⁴, що отримали чисті надходження у липні-вересні розміром **145 млрд євро** (після +272-х у квітні-червні та +157-ми рік тому). Як і у 2-му кварталі, у 3-му усі основні категорії довгострокових UCITS (тобто крім фондів грошового ринку) мали чистий притік.

Найбільші чисті продажі серед UCITS у 3-му кварталі 2020 року мали фонди облігацій: +48 млрд євро (після +84-х у 2-му та +86-ти рік тому).

Фонди акцій за липень-вересень 2020 року залучили додаткових вкладень на 42 млрд євро (після +39-ти за квітень-червень та -13-ти рік тому). Фонди грошового ринку, що були лідерами за чистим притоком у квітні-червні, у 3-му кварталі мали схожий

результат до фондів акцій: +40 млрд євро (після +136-ти у 2-му кварталі та +72-х рік тому).

Фонди змішаних активів у 3-му кварталі 2020 року отримали найменший додатковий притік серед основних класів групи UCITS: +15 млрд євро (після +13-ти за 2-й та +17-ти рік тому).

AIF⁵-фонди у 3-му кварталі 2020 року отримали значно посилений чистий притік: +51 млрд євро (після +12-ти у 2-му, за уточненими даними EFAMA, та +33-х рік тому). Він дорівнював показникові 1-го кварталу цього року і був найбільшим принаймні за останні два роки. 98% цього притоку припало на довгострокові фонди, а **найбільші чисті продажі серед AIF у липні-вересні 2020 року мали фонди облігацій** (+20 млрд євро, після -14-ти у квітні-червні та -4-х рік тому) та «інші» фонди⁶ (+23 млрд євро, після +25-ти та 16-ти відповідно).

Доволі стабільний чистий притік тривав у 3-му кварталі у фондах нерухомості: +8 млрд. євро, після +9-ти у 2-му та +7-ми рік тому.

Фонди акцій та фонди грошового ринку залучили по 1 млрд євро додаткових внесків інвесторів у липні-вересні 2020 року (після -6-ти для перших у 2-му кварталі та практично відсутнього притоку для других за той період). Таким чином, обидві ці категорії AIF повторили свій результат річної давнини.

AIF змішаних активів були єдиним класом фондів у цій категорії, що продовжували фіксувати чисті втрати у 3-му кварталі 2020 року: -2 млрд євро

³ За наявними даними щодо 28-ми країн, асоціації яких є членами EFAMA (24 країни-члени ЄС (у т. ч. Польща – не член EFAMA), Ліхтенштейн, Норвегія, Швейцарія і Туреччина) – див. EFAMA Quarterly Statistical Release (Q3 2020): <https://www.efama.org/Publications/Statistics/Quarterly/Quarterly%20Statistical%20Reports/20%2012%20Quarterly%20Statistical%20Release%20Q3%202020.pdf>.

⁴ У цьому контексті довгострокові фонди UCITS – усі класи UCITS, окрім фондів грошового ринку. UCITS (Undertakings for Collective Investment in Transferable Securities) – підприємства з колективного (спільного) інвестування в оборотні цінні папери (такі, що перебувають в обігу на регульованих ринках); є відкритими фондами із публічним розміщенням

жорсткими вимогами до складу, якості, ліквідності та структури активів. Регулюються відповідною Директивою (Directive 2009/65/EC від 13 липня 2009, зі змінами згідно з Directive 2014/91/EU від 23 липня 2014) та іншими пов'язаними актами законодавства ЄС.

⁵ AIF (Alternative Investment Funds) – фонди альтернативних інвестицій; фактично включають усі інші регульовані фонди, що не є UCITS. Компанії, що здійснюють управління такими фондами, регулюються Директивою AIFMD (Directive 2011/61/EU of 8 June 2011).

⁶ Ця категорія AIF включає фонди акцій, облігацій та змішаних активів в Ірландії через відсутність даних про їх розподіл за цими секторами.

(після -3-х у 2-му, за уточненими даними EFAMA, та +13-ти рік тому).

Сукупна ВЧА інвестиційних фондів у ЄС зросла за 3-й квартал 2020 року на 2.8% (після +8.9% у 2-му), але була ще на 0.9% меншою, ніж на початку року через

провал ринків у березні. На кінець вересня вона сягнула 17.6 трлн євро, 61.4% з яких належали UCITS, чисті активи яких додали 3.1% за 3-й квартал (після +11.2% у 2-му). ВЧА AIF зросла за цей квартал на 2.4% (після +5.7% за попередній).

2.5. Інвестори ІСІ

У 3-му кварталі 2020 року тривав поступовий перерозподіл участі в ІСІ за вартістю вкладень за різними категоріями інвесторів. Частка найбільших учасників ІСІ, **юридичних осіб-резидентів**, і далі зменшувалася: у вересні їм належало 51.0% чистих активів усіх ІСІ (рис. 12), після 51.3% у червні. Як і раніше, це відбувалося на тлі відносно слабшого зростання сукупної вартості інвестицій вітчизняних підприємств порівняно з іншими категоріями учасників фондів (+6.6% за 3-й квартал), попри значне перевищення абсолютного приросту вартості вкладень перших (близько 10 млрд грн за 3-й квартал – майже удвічі більше, ніж приріст коштів кожної з двох інших основних категорій інвесторів ІСІ – нерезидентів та громадян України).

У венчурних ІСІ сукупна вартість вкладень місцевих підприємств у 3-му кварталі 2020 року зросла на 6.9% (після +1.8% у 2-му). Їхня частка у цьому секторі, проте, знову скоротилася – з 53.0% у червні до 52.7% у вересні. У відкритих фондах вона зросла на 8.7% (після +8.1% за 2-й квартал), що

поступалося темпам інших категорій інвесторів. Врешті, вага українських підприємств у ВЧА відкритих ІСІ опустилася з 11.1% у червні до 10.8% у вересні.

Фізичні особи-резиденти у 3-му кварталі 2020 року мали другий найбільший приріст сукупних коштів в ІСІ в абсолютному вимірі (+5.9 млрд грн, або +7.7%). Понад 92% з них припало на венчурні фонди (+8.4%), де частка цієї категорії інвесторів збільшилася з 23.5% до 23.7% за 3-й квартал.

У відкритих ІСІ кошти роздрібних інвесторів-резидентів збільшилися у липні-вересні на 11.9% (після +4.5% у 2-му кварталі), але через на порядок стрімкіше зростання коштів нерезидентів, вага перших серед усіх категорій інвесторів у цьому секторі опустилася з 78.6% у червні до 78.4% у вересні.

Частка індивідуальних інвесторів - резидентів України за сукупною ВЧА у 3-му кварталі 2020 року зростала й далі в усіх секторах ІСІ з публічним розміщенням. Загалом, в усіх ІСІ в цілому вона продовжувала поступово збільшуватися: з 26.2% у червні до 26.3% у вересні.

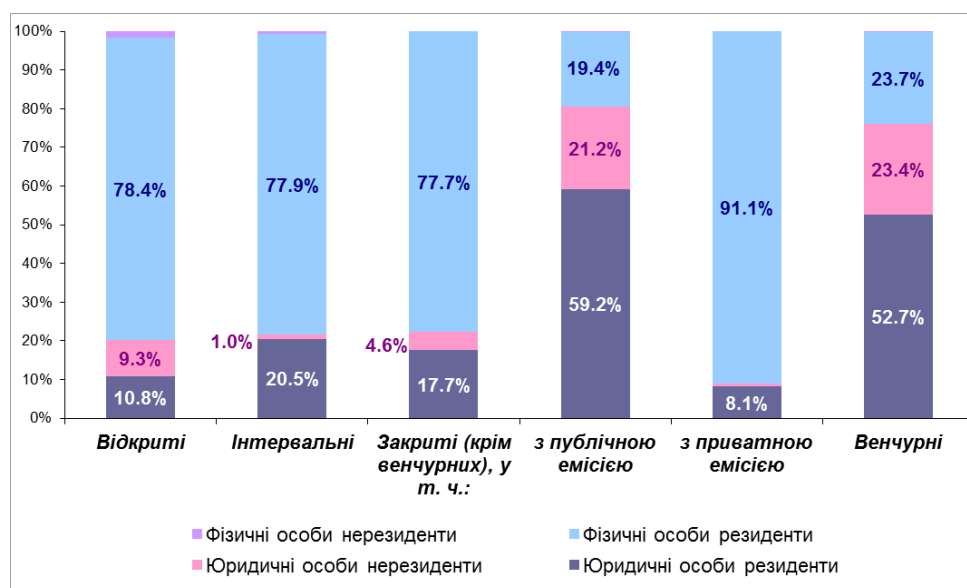

Рис. 12. Вкладення в ІСІ за категоріями інвесторів станом на 30.09.2020 р., частка у ВЧА⁷

⁷ Без урахування цінних паперів фондів на пред'явника, що є в обігу.

Сукупна вартість вкладень **іноземних інвесторів** також зросла у 3-му кварталі 2020 року у кожному секторі фондів за типами ІСІ та способами розміщення, а в усіх ІСІ в цілому – на 8.0% (після +13.4% у 2-му). Проте понад 99% приросту припало на венчурні ІСІ.

На кінець вересня, як і у червні, ті ж понад 99% закордонних вкладень в ІСІ утримували **підприємства-нерезиденти**, а 99% сукупних коштів нерезидентів були у **венчурних** фондах. Вага нерезидентів у ВЧА цього сектору у 3-му кварталі знову зросла – з 23.5% у червні до 23.6% у вересні, у той час як в усіх ІСІ вона піднялася тільки з 22.4% до 22.6%, адже залишалася на порядок меншою в інтервальних та закритих невенчурних фондах.

Кошти підприємств-нерезидентів у **відкритих** ІСІ у липні-вересні 2020 року збільшилися на 4.2% (після -1.4% у квітні-червні), у той час як закордонних роздрібних вкладників – у 6.5 рази, із дуже низької бази (після +7.2%). Врешті, сукупна вага нерезидентів

у ВЧА цього сектору на кінець вересня піднялася до березневого рівня – 10.8% (із 10.3% у червні), у т. ч. роздрібних інвесторів – із менш ніж 0.3% до 1.5%.

Кількість інвесторів ІСІ на 30.09.2020 становила **259 220** (табл. 5). Із них на цей момент 98.7% були фізичними особами - резидентами України (після 98.6% у березні та червні), а 96.4% – учасниками інтервальних фондів⁸, 0.6% – відкритих, 1.6% – венчурних ІСІ (як і раніше).

За 3-й квартал 2020 року кількість інвесторів ІСІ знову несуттєво зросла: +29 (+0.01%). Позитивна динаміка спостерігалася в інтервальних ІСІ та у закритих фондах із публічним розміщенням, а у решті секторів інвесторів незначно поменшало.

Загалом по всіх ІСІ, приріст забезпечили винятково фізичні особи - резиденти (+138 осіб, або +0.01%). Натомість, кількість юридичних осіб - резидентів зменшилася на 92 (-2.9%), а нерезидентів – на 17 (-4.4%).

Таблиця 5. Інвестори ІСІ за категоріями, кількість та частка у загальній кількості, станом на 30.09.2020 р.

Фонди	Юридичні особи				Фізичні особи				РАЗОМ
	резиденти		нерезиденти		резиденти		нерезиденти		
Відкриті	19	1.23%	3	0.19%	1 523	98.51%	1	0.06%	1 546
Інтервальні	17	0.01%	1	0.00%	249 834	99.99%	19	0.01%	249 871
Закриті (крім венчурних), у т. ч.:	331	8.88%	15	0.40%	3 373	90.50%	8	0.21%	3 727
з публічною емісією	153	4.40%	10	0.29%	3 308	95.08%	8	0.23%	3 479
з приватною емісією	178	71.77%	5	2.02%	65	26.21%	0	0.00%	248
Усі (крім венчурних)	367	0.14%	19	0.01%	254 730	99.84%	28	0.01%	255 144
Венчурні	2 680	65.75%	353	8.66%	1 031	25.29%	12	0.29%	4 076
Усі (з венчурними)	3 047	1.18%	372	0.14%	255 761	98.67%	40	0.02%	259 220

У **відкритих** фондах на кінець вересня було 1 546 учасників (-21, або -1.3% за 3-й квартал, після +0.4% за 2-й). Усі інвестори, що вийшли з цих фондів, окрім одного, – роздрібні вкладники - резиденти, що залишалася найактивнішою та найбільшою категорією у секторі. Їхня кількість цього разу зменшилася до 1 523 (-1.4%). Натомість ще одним інвестором відкритих ІСІ стало підприємство-резидент, що збільшило загальну кількість таких учасників на 5.6% за 3-й квартал 2020 року, до 19-ти.

Також зменшилася кількість учасників в **закритих ІСІ з приватним розміщенням** (-2, -0.8%) – і теж за рахунок роздрібних інвесторів - резидентів. А

проте загалом у закритих фондах (крім венчурних) інвесторів **побільшало** на 12 (+0.3%) – завдяки збільшенню кількості індивідуальних учасників - резидентів у фондах **із публічним розміщенням** на 19 (+0.6%). Загалом на 30.09.2020 кількість інвесторів закритих невенчурних ІСІ дорівнювала 3 727, із яких понад 90% – місцеві роздрібні вкладники, а понад 93% – учасники фондів **із публічним розміщенням**.

У **венчурних ІСІ** кількість учасників за 3-й квартал 2020 року зменшилася на 11 (-0.3%, після +0.8% у 2-му). Це відбулося через вихід із цих фондів понад сотні підприємств, у т. ч. 89-ти резидентів (-3.2%, після -1.3%). Натомість фізичних осіб -

⁸ Це пов'язано з діяльністю кількох фондів, які з колишніх взаємних фондів було реорганізовано в інтервальні ІСІ та які мають відносно дуже багато дрібних учасників.

резидентів серед інвесторів у секторі знову стало більше за квартал (+94 особи, або +10.0% за 3-й, після +8.2% у 2-му). В цілому на кінець вересня у цьому секторі було 4 076 інвесторів.

Зросла кількість роздрібних інвесторів-резидентів і в *інтервальних* фондах (+49, або +0.02%), де вони цілком забезпечили загальний приріст учасників за всіма категоріями у 3-му кварталі.

Врешті, **фізичні особи - резиденти** у 3-му кварталі 2020 року збільшили свою присутність у трьох із п'яти секторів ІСІ за типами фондів і способами розміщення та в усіх фондах у цілому.

2.6. Структура активів ІСІ

У 3-му кварталі 2020 року в структурі активів ІСІ **вага цінних паперів (та деривативів – для венчурних ІСІ)** зменшилася майже в усіх секторах за типами фондів та способами розміщення (табл. 6). При цьому **сукупна вартість** інвестицій у цих інструментах зменшилася тільки в *закритих ІСІ (крім венчурних)*, тож скорочення їхньої частки в активах було зумовлено відносно стрімкішим нарощенням інших складових активів, на тлі переважно негативної динаміки фондового ринку у липні-вересні.

У *закритих ІСІ з публічним розміщенням* зменшення обсягу та частки інвестицій в інструментах

Нерезиденти у 3-му кварталі 2020 року в цілому продовжували зменшувати свою присутність в ІСІ (-17, -4.0%, після -0.5% у 2-му), до 412-ти. Проте, це стосувалося майже тільки **корпоративних інвесторів** у венчурних фондах (-4.6%). Також, на одного індивідуального інвестора - нерезидента поменшало у *закритих із публічною емісією* (-11.1%), а у *венчурних фондах* – побільшало на одного (+9.1%).

Кількісна частка усіх нерезидентів серед учасників ІСІ несуттєво зменшилася в межах 0.2%. У *венчурних фондах* вона скоротилася з понад 9.3% у червні до майже 9.0% у вересні, у *відкритих* – несуттєво зросла в межах 0.3%.

фондового ринку відбулося, переважно, за рахунок **державних облигацій**, а у фондах цього типу із приватним розміщенням – **корпоративних облигацій** та **векселів**. Зниження ж ваги цінних паперів в активах *інтервальних ІСІ* сталося через відносно більше зростання «інших» активів, а у *відкритих ІСІ* – також грошових коштів і зменшення сукупного пакета **муніципальних облигацій** удвічі. Також зменшилася сукупна вартість пакетів акцій в усіх секторах ІСІ, крім *закритих* невенчурних фондів, де вона несуттєво зросла.

Таблиця 6. Зміни у структурі агрегованих портфелів ІСІ за типами фондів у 3-му кварталі 2020 року

Вид активу / Тип ІСІ / Зміна за квартал	Відкриті		Інтервальні		Закриті - з публ. проп.		Закриті - з прив. проп.		Венчурні	
	проц. п.	%	проц. п.	%	проц. п.	%	проц. п.	%	проц. п.	%
Інші активи (у т. ч. ДЗ та КП)	1.72	23.0%	2.48	33.7%	-7.98	-11.6%	-0.44	-0.5%	-0.44	-0.5%
Нерухомість	-	-	-	-	0.02	22.3%	0.16	21.1%	-0.14	-4.0%
Грошові кошти та банківські депозити	0.30	1.1%	-1.29	-11.8%	13.53	278.0%	0.88	44.0%	0.57	37.3%
Банківські метали	0.01	1.0%	-	-	0.02	38.7%	-	-	0.00	5.9%
Облігації державні (у т. ч. ОВДП)	2.47	8.6%	0.52	1.1%	-6.70	-40.9%	-0.08	-82.1%	-0.06	-31.0%
Облігації місцевих позик	-1.84	-55.2%	-	-	-0.73	-65.7%	-0.01	-4.0%	0.05	10010.6%
Акції	-3.89	-12.5%	-3.24	-11.3%	1.45	20.5%	0.09	1.6%	-0.47	-14.9%
Облігації підприємств	1.23	124.0%	0.13	21.4%	0.95	100.6%	-0.41	-16.0%	0.45	15.5%
Векселі	-	-	-	-	-0.47	-100.0%	-0.22	-60.1%	-0.03	-1.4%
Інші ЦП та деривативи	-	-	1.40	0.40	-0.08	-1.00	0.03	10.6%	0.06	8.7%
Цінні папери та деривативи	-2.03	-3.2%	-1.19	-1.5%	-5.59	-21.4%	-0.60	-6.6%	0.01	0.1%

Станом на кінець вересня 2020 року цінні папери зберігали ключову роль в активах *відкритих*

ІСІ (понад 62%, після 64% у червні) та *інтервальних* (понад 80%, після майже 82%). У перших перевагу у 3-

му кварталі 2020 року взяли ОВДП, посунувши акції на другу позицію в активах серед цінних паперів; в інтервальних фондах державні облігації зберігали майже удвічі більшу частку, ніж акції (рис. 13).

У закритих ІСІ з публічним розміщенням вага цінних паперів у липні-вересні 2020 року впала з 26% до майже 20% в умовах зменшення сукупної вартості інвестицій в усіх наявних державних, муніципальних та корпоративних паперах (окрім облігацій підприємств, пакет яких продовжував зростати).

У закритих ІСІ з приватним розміщенням (крім венчурних) частка фондових інструментів за цей період несуттєво скоротилася в межах 9% внаслідок зменшення вартості пакетів більшості інструментів в активах цього сектору. Понад 2/3 усіх цінних паперів тут становили акції. Вони, разом із єврооблігаціями підприємств та України (віднесені до «інших» ЦП), збільшилися у вартості в активах цих ІСІ у 3-му кварталі, попри зменшення кількості діючих фондів у цьому секторі, що подали звіти.

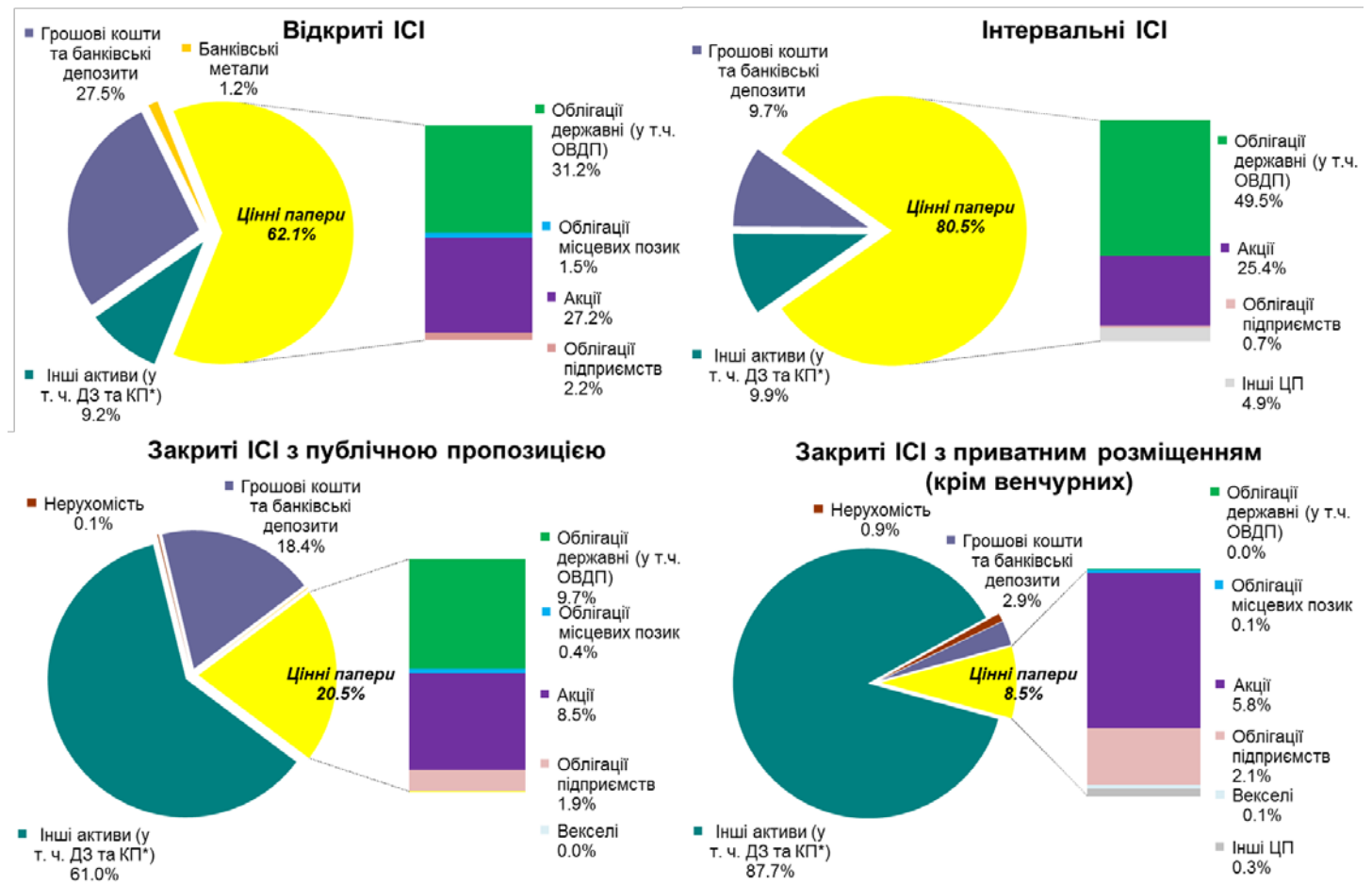

Рис. 13. Структура активів ІСІ (крім венчурних) за типами фондів станом на 30.09.2020 року

Державні облігації (ОВДП), попри те, що ставки за ними дещо опустилися у 3-му кварталі 2020 року, на кінець вересня були найбільшим за часткою в активах фондовим інструментом усіх секторів ІСІ з публічним розміщенням. Вони стали найбільш затребуваним інструментом для інвестицій відкритих ІСІ, де за квартал збільшилися як у сукупній вартості, так і у вазі у їхніх активах – до 31.2% у вересні (із 28.7% у червні). В інтервальних ІСІ пакети ОВДП та ОЗДП також збільшилися і вага перших піднялася з 49.0% у

червні до 49.5% у вересні (з урахуванням ОЗДП, державні облігації збільшили вагу з 52.5% до 54.4% активів інтервальних фондів).

У закритих фондах із публічним розміщенням частка ОВДП, на протизагу змінам у 2-му кварталі, у липні-вересні 2020 року різко скоротилася – з 16.4% до 9.7% – на тлі зменшення пакета цих паперів більш ніж удвічі (після збільшення у 1.6 раза у 2-му кварталі), а також зростання сукупної вартості деяких інших статей активів цих ІСІ, зокрема, грошових коштів. При

цьому обсяг **муніципальних облігацій** у цих фондах скоротився ще стрімкіше (-72%), що сприяло зменшенню їхньої ваги в активах сектору у 3-му кварталі з 1.1% до 0.4%. В активах **відкритих ІСІ** пакет облігацій місцевих рад також скоротився за 3-й квартал удвічі, повернувшись до березневого рівня за сукупною вартістю. В умовах зростання майже усіх інших складових активів сектору цих фондів у цей період, частка муніципальних бондів у них зменшилася з 3.3% у червні до 1.5% у вересні.

Акції у вересні 2020 року були найбільшою складовою активів серед цінних паперів у **закритих ІСІ з приватним розміщенням (крім венчурних)**: їхня вага в активах сектору зросла з 5.7% до 5.8%. У **відкритих ІСІ** частка акцій скоротилася доволі суттєво – з 31.1% у червні до 27.2% у вересні, хоча сукупна вартість пакета цих інструментів зменшилася тільки на 1.8% (але ВЧА загалом суттєво зросла). В **інтервальних фондах** пакет акцій був єдиним, що скоротився, а на тлі зростання інших складових активів сектору, це продовжило вже сталий тренд зниження їхньої ваги – з 28.6% у червні до 25.4% у вересні.

У **закритих фондах із публічним розміщенням** обсяг акцій скоротився значно менше, ніж майже усіх інших складових фінансового портфеля цих ІСІ, тож частка перших тут зросла з 7.1% до 8.5% за 3-й квартал 2020 року.

Корпоративні облігації зросли у сукупній вартості в активах усіх секторів ІСІ, крім **закритих фондів з приватним розміщенням**, де їхня вага понизилася з 2.5% у червні до 2.1% у вересні. У **відкритих ІСІ** їхня частка зросла більш ніж удвічі, до 2.2%, при збільшенні пакета цих паперів у секторі у 2.5 раза.

Грошові кошти на поточних і депозитних рахунках ІСІ, на відміну від квітня-червня 2020 року, у липні-вересні зросли в активах майже усіх секторів ІСІ (крім інтервальних фондів), що також підвищило їхню вагу в них. У **відкритих ІСІ** вони перемістилися з третьої позиції за часткою в активах на другу: з 27.2% у червні до 27.5% у вересні. У **закритих ІСІ з публічним розміщенням** їхній обсяг зріс більш ніж утричі, а частка – з 4.9% до 18.4% (після скорочення більш ніж удвічі у 2-му кварталі). В **інтервальних фондах** обсяг та частка грошей несуттєво зменшилися (з 11.0% до 9.7%).

«Інші» активи⁹ – традиційно найбільша складова активів **венчурних** та інших фондів **закритого** типу. У **закритих ІСІ з публічним розміщенням** вони значно зменшилися в обсязі у 3-му кварталі 2020 року, що може бути частково пов'язано з меншою кількістю фондів, що подали звіти. Їхня вага в активах цього сектору впала з 68.9% у червні до майже 61% у вересні. У **закритих ІСІ з приватним розміщенням** у липні-вересні відбулися схожі, але менш кардинальні зміни, внаслідок чого частка «інших» активів скоротилася з 88.1% до 87.7%.

У **венчурних фондах** «інші» активи й далі зростали у 3-му кварталі 2020 року, але слабше, ніж інші складові активів, зокрема грошові кошти та облігації підприємств. Врешті, вага перших у секторі дещо знизилася – з 85.7% у червні до 85.3% у вересні (рис. 14). На 30.09.2020 їхня сукупна вартість тут сягнула понад 323 млрд грн.

Нерухомість у **венчурних фондах** у цей час також зросла менше, ніж активи сектору загалом, тож її частка скоротилася тут із 3.6% до 3.4%.

Активи **венчурних ІСІ** у **фондових інструментах**, навпаки, у 3-му кварталі 2020 року дещо швидше зростали, ніж інші складові активів, що підвищило їхню вагу в межах 9.2%. Збільшилися пакети **корпоративних та муніципальних облігацій і векселів**, а також **єврооблігацій України (ОЗДП) та деривативів**. Найбільшими залишалися частки **облігацій підприємств** (ріст із 2.9% у червні до 3.4% у вересні), **акцій** (падіння з 3.2% до 2.7%) та **векселів** (скорочення у межах 2.2%).

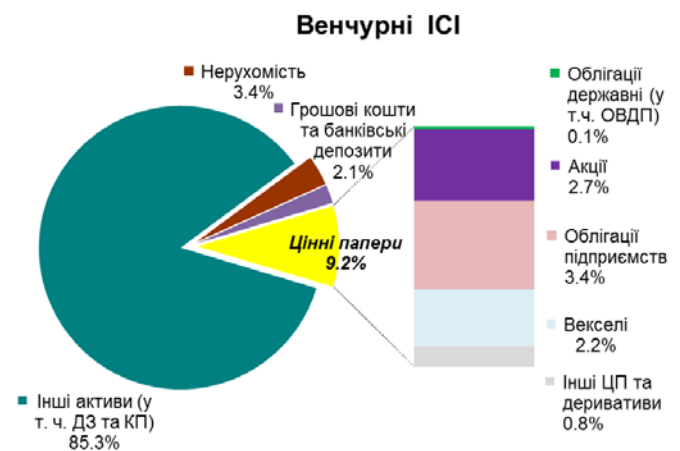

Рис. 14. Структура активів венчурних ІСІ станом на 30.09.2020 року

⁹ До «інших» активів належать корпоративні права, виражені в інших, ніж цінні папери, формах, а також дебіторська заборгованість, у тому числі

позики компаніям, у яких ІСІ володіють часткою в капіталі (для венчурних фондів).

Портфель цінних паперів та деривативів усіх ІСІ разом у 3-му кварталі 2020 року зріс на 1.9 млрд грн (+5.5%, після +2.7% у 2-му). Станом на 30.09.2020 він коштував **36 808 млн грн** (табл. 7).

Завдяки нарощенню венчурними ІСІ вкладень у *облігаціях підприємств*, на кінець вересня ці інструменти стали найбільшою складовою портфеля усіх ІСІ в цілому – замість акцій. Їхній обсяг збільшився на 22.6% (після -2.3% у 2-му кварталі), а частка у зведеному портфелі ІСІ – з 30.7% до 35.7%.

Пакет *акцій* у липні-вересні для всіх ІСІ загалом скоротився на 8.2% (після +3.4% у квітні-червні), а його вага у зведеному фінансовому портфелі ІСІ впала з 35.1% до 30.6%.

Векселі залишалися третім найвагомим інструментом у фінансовому портфелі ІСІ, їхня сукупна вартість зросла у 3-му кварталі 2020 року на 4.9% (після -0.8% у 2-му), що поступалося темпам зростання всього портфеля, тож їхня частка зменшилася з 22.8% до 22.7%.

Обсяг *ОВДП* у зведеному портфелі ІСІ у липні-вересні 2020 року скоротився більш ніж на третину (після +9.5% за 2-й квартал). Вага державних облігацій в агрегованому портфелі цінних паперів ІСІ вресні впала з 3.9% у червні до 2.3% у вересні.

Деривативи у 3-му кварталі зросли ще на 16.2% (після +27.1% у 2-му) та разом з «іншими» цінними паперами збільшилися у вазі у фінансовому портфелі ІСІ з 7.4% у червні до 8.1% у вересні.

Таблиця 7. Портфель цінних паперів та деривативів ІСІ, станом на 30.09.2020 р.

Тип ЦП	Сукупна вартість ЦП у портфелях ІСІ, млн грн	Частка у зведеному портфелі ЦП ІСІ	Зміна за квартал, млн грн	Зміна за квартал, %
Облігації підприємств	13 128.8	35.7%	2 418.3	22.6%
Акції	11 245.3	30.6%	-1 002.7	-8.2%
Векселі	8 353.5	22.7%	392.0	4.9%
Облігації державні (ОВДП)	862.7	2.3%	-484.2	-36.0%
Облігації місцевих позик	238.1	0.6%	174.7	275.9%
Інші ЦП та деривативи	2 979.8	8.1%	415.0	16.2%
РАЗОМ	36 808.3	100.0%	1 913.0	5.5%

Портфель ІСІ, крім венчурних, у липні-вересні 2020 року зменшився на 18.9% (після +26.5% у квітні-червні), що почасти зумовлено зменшенням кількості діючих фондів, що відзвітували за 3-й квартал. На кінець вересня цей портфель коштував **1 818 млн грн** (табл. 8).

Акції впевнено зберігали першу позицію, їхня вага піднялася з 46.2% зведеного портфеля невенчурних ІСІ червні до 56.8% у вересні.

Другу за розміром частку знову мали *ОВДП*, хоча вона зменшилася у півтора раза: з 30.6% у червні до 20.6% у вересні, що відбулося в умовах скорочення

обсягу інвестицій у цих інструментах майже удвічі у 3-му кварталі – після аналогічного зростання у 2-му.

Корпоративні облігації втратили найменше у сукупній вартості у зведеному портфелі невенчурних ІСІ (-9.8%, після +1.2% у 2-му кварталі). Їхня частка тут збільшилася з 15.9% до 17.9%.

Пакет *облігацій місцевих позик* у портфелі цих фондів зменшився у 3-му кварталі більш ніж удвічі, зменшившись у вазі з 2.7% до 1.6%. Інші цінні папери (єврооблігації України) додали 3.5% у сукупній вартості за квартал та збільшили вагу з 1.7% до 2.1% зведеного портфеля невенчурних ІСІ.

Таблиця 8. Портфель цінних паперів та деривативів ІСІ, крім венчурних, станом на 30.09.2020 р.

Тип ЦП	Сукупна вартість ЦП у портфелях ІСІ, млн грн	Частка у зведеному портфелі ЦП ІСІ	Зміна за квартал, млн грн	Зміна за квартал, %
Акції	1 031.9	56.8%	-5.0	-0.5%
Облігації державні (ОВДП)	374.4	20.6%	-311.8	-45.4%
Облігації підприємств	325.2	17.9%	-31.7	-8.9%
Облігації місцевих позик	29.7	1.6%	-31.7	-51.7%
Векселі	18.2	1.0%	-45.7	-71.5%
Інші ЦП	38.4	2.1%	1.3	3.5%
РАЗОМ	1 817.8	100.0%	-424.6	-18.9%

Диверсифіковані ІСІ у 3-му кварталі 2020 року також збільшили свій зведений портфель цінних паперів на 0.8% (після +12.5% у 2-му). Станом на 30.09.2020 він коштував **71 млн грн** (табл. 9).

Зросли пакети *корпоративних облігацій* (майже у півтора раза) та *ОВДП* (+6.0%) – врешті, частка перших зросла з 1.5% до 3.7% і вивела їх на третю сходинку у портфелі, других – із 36.0% до 37.8%.

Пакет *акцій* у фінансовому портфелі цих ІСІ зменшився на 2.4% (після +1.1% у попередньому кварталі), а його вага – з 58.2% у червні до 56.4% у вересні.

Муниципальні облігації скоротилися удвічі за 3-й квартал у цьому портфелі, після аналогічного зростання у 2-му. Їхня вага тут, відповідно, впала з 4.3% до 2.1%.

Таблиця 9. Портфель цінних паперів та деривативів диверсифікованих ІСІ, станом на 30.09.2020 р.

Тип ЦП	Сукупна вартість ЦП у портфелях ІСІ, млн грн	Частка у зведеному портфелі ЦП ІСІ	Зміна за квартал, млн грн	Зміна за квартал, %
Акції	39.9	56.4%	-1.0	-2.4%
Облігації державні (ОВДП)	26.8	37.8%	1.5	6.0%
Облігації підприємств	2.6	3.7%	1.5	147.2%
Облігації місцевих позик	1.5	2.1%	-1.5	-49.7%
РАЗОМ	70.8	100.0%	0.6	0.8%

2.7. Доходність ІСІ та інших напрямків інвестування

На тлі різноспрямованої але переважно низхідної динаміки фондового ринку України у липні-вересні 2020 року, доходність майже усіх секторів ІСІ підвищилася, більшості – була позитивною. Найбільше 8-й квартал поспіль постраждали фонди акцій, що природно у цих умовах. Натомість, фонди облігацій трималися на конкурентному рівні зі вкладками у банках, при вищій ліквідності.

Банківські *депозити у золоті* й надалі залишалися найдоходнішим інструментом для роздрібних інвесторів поза індустрією ІСІ, якщо розглядати річні строкові вклади (рис. 15)¹⁰.

Цьому сприяло прискорене зростання ціни золота як одного з активів-«гаваней» під час кризи, що збільшило доходність «золотих» вкладів до +14.1% за 3-й квартал 2020 року (після +4.5% за 2-й). *Депозити в іноземній валюті*, при девальвації гривні у липні-вересні, перемістилися з аутсайдерів до лідерів за квартальною доходністю: вона зросла з -4.4% у 2-му до +6.6% у 3-му у *доларах США* та з -3.1% до +10.7% у *євро*. Вклади у *гривні* принесли у середньому ті ж 3.0% за 3-й квартал, що й у 2-му.

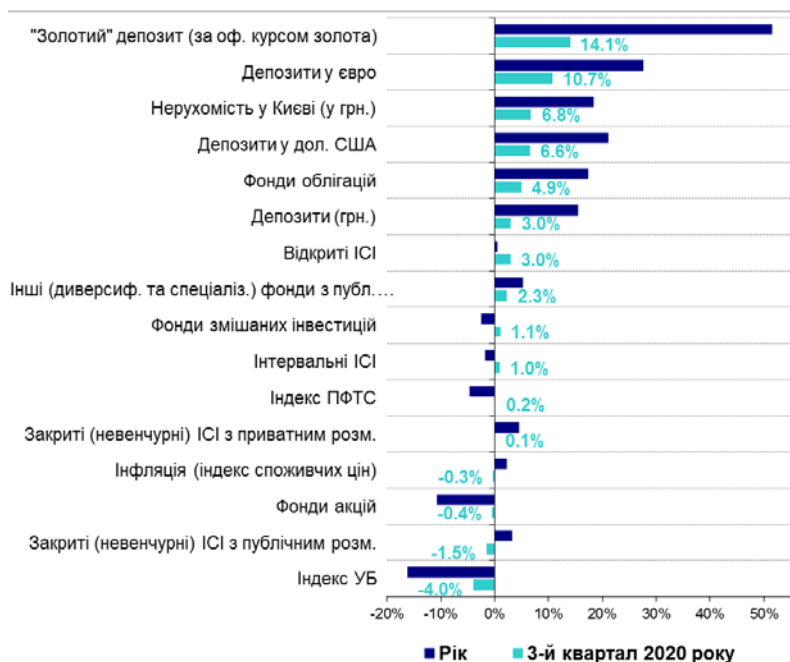

Рис. 15. Доходність ІСІ, депозитів, індексів акцій та рівень інфляції у 3-му кв. 2020 року та за рік¹¹

¹⁰ Для адекватного порівняння доходності різних напрямків інвестування (видів активів) необхідно враховувати їхню ризиковість та ліквідність, зокрема, ІСІ відкритого типу, що дозволяють виходити з інвестицій у будь-який робочий день без втрати доходності, на відміну від строкових банківських вкладів, які, переважно, передбачають перерахунок відсоткового доходу при достроковому поверненні коштів за ставкою вкладів на поточних рахунках (близькою до нуля). Водночас, розрахована доходність ІСІ не враховує можливі комісії та інші витрати при вході/виході до/із фондів.

Також не враховується оподаткування інвестиційного прибутку при виході з фонду та оподаткування відсотків за депозитами.

¹¹ Доходність ІСІ розрахована за даними звітності за 3-й квартал 2020 року щодо 16-ти відкритих, 15-ти інтервальних, 59-ти закритих ІСІ (у т. ч. 29-ти із публічним розміщенням та 30-ти – з приватним) та за даними звітності за попередні періоди – див. [Ренкінг: ІСІ на сайті УАІБ](http://uaib.com.ua). Інфляція розрахована за даними Державної служби статистики України. Доходність нерухомості у гривні розрахована за даними щодо вартості житлової нерухомості у Києві на порталі «Столичная недвижимость»: <http://100realty.ua>.

Житлова нерухомість у Києві у 3-му кварталі 2020 року подорожчала на 6.8% у гривні (після -5.0% у 2-му) – також перш за все через девальвацію національної валюти.

Серед усіх категорій ІСІ в цілому та з-поміж диверсифікованих та спеціалізованих фондів із публічною емісією за класами активів першими за доходністю у 3-му кварталі 2020 року були **фонди облігацій: +4.9%** (після +4.5% у 2-му). Усі три таких фонди мали позитивну доходність та забезпечили зростання вартості вкладень у них вище, ніж строкові річні депозити у гривні.

Фонди змішаних інвестицій також загалом покращили свій квартальний результат: **+1.1%** у липні-вересні для єдиного фонду в цій категорії (після -2.3% у квітні-червні для 20-ти фондів; для цього єдиного фонду у минулому кварталі доходність була вищою – +2.2%).

«Інші» диверсифіковані та спеціалізовані фонди з публічним розміщенням у 3-му кварталі 2020 року покращили результат до **+2.3%** (із -1.2% у 2-му). Із 25-ти відкритих, інтервальних та закритих фондів у цьому класі 9 у липні-вересні були доходнішими за депозити у гривні, 3 – ніж вклади у євро та 4 – ніж у доларах США.

Фонди акцій у липні-вересні 2020 року вже 8-й квартал поспіль мали негативний середній результат, але він значно покращився: **-0.4%** (із -5.0% у 2-му кварталі). Знову *один фонд мав позитивну доходність* та більшу, ніж індекс ПФТС, а два фонди зазнали менших втрат, ніж падіння індексу УБ.

Із-поміж ІСІ за типами фондів за способами розміщення, у 3-му кварталі 2020 року найвищу середню доходність показали **відкриті ІСІ: +3.0%** (для 16-ти фондів, після -1.4% для 17-ти у 2-му кварталі). Показники окремих фондів цього типу у липні-вересні варіювалися у змщеному вгору та значно вужчому діапазоні, ніж у попередньому кварталі: від -4.7% до +12.5%. *Із 16-ти діючих ІСІ у секторі 13 принесли зростання вартості своїх сертифікатів* за 3-й квартал (76%, після 47% у 2-му). Два відкриті фонди були доходнішими у липні-

вересні, ніж строкові річні депозити у доларах США та в євро, 8 (половина) – ніж гривневі, 12-14 – мали кращі показники, ніж індекси акцій ПФТС та УБ, й усі 16 виграли від незначної дефляції у цьому кварталі.

Інтервальні фонди у липні-вересні 2020 року підвищили середню доходність і вивели її у позитивну зону: **+1.0%** (після -1.5% у квітні-червні). Діапазон показників окремих фондів у цьому секторі дещо звужився та піднявся: від **-8.7%** до **+10.5%**. *Зростання вартості сертифікатів за 3-й квартал показали 8 із 15-ти таких фондів (53%, після 40% у 2-му кварталі)*. Один інтервальний фонд був доходнішим у цей період від строкових річних депозитів у доларах США, 6 – від гривневих, 8-14 – випередили індекси акцій.

Закриті фонди з приватним розміщенням (крім венчурних) у 3-му кварталі знову практично тільки зберегли вартість інвестицій своїх учасників у середньому: **+0.06%** (після -0.01% у 2-му). Без урахування крайніх верхнього і нижнього значень, для 28-ми цих фондів середній показник був **+1.1%**. Діапазон квартальних результатів цих фондів значно звужився, хоча залишався доволі широким: від **-52.8%** до **+24.1%**. При цьому *18 із 30-ти фондів показали приріст вартості своїх паперів* за 3-й квартал (60%, після 50% у 2-му).

Закриті ІСІ з публічним розміщенням, що були лідерами 2-го кварталу, у 3-му показали середні **-1.5%** (після +5.2%). Діапазон показників різних фондів звужився та опустився: від **-33.4%** до **+13.4%**. *Із 29-ти ІСІ сектору приріст інвестицій забезпечили 13 фондів (45%, як і у 2-му кварталі)*.

З початку 2020 року у вересні найдоходнішими залишалися *фонди облігацій (+15.3%) та закриті ІСІ з публічним розміщенням (+4.8%), а найменш доходними – фонди акцій (-6.3%) та інтервальні ІСІ (-0.5%)*.

За останній рік у вересні 2020-го найвищу середню доходність також зберігали *фонди облігацій (+17.4%) та закриті ІСІ з приватним розміщенням (+4.6%), а найнижчу – фонди акцій (-10.7%) та інтервальні ІСІ (-1.8%), на тлі падіння українських індексів акцій на 4.7-16.2% за цей час*.

3. Резюме

У липні-вересні 2020 року зростання української галузі управління активами тривало переважно, за рахунок прискореного створення

інститутів спільного інвестування закритого типу з приватним розміщенням. У той же час, притік капіталу та доходність фондів, що інвестують в

інструменти фондового ринку також загалом збільшилися у цей період, що відбувалося на тлі продовження боротьби з пандемією коронавірусу в Україні та світі.

Ключовими трендами індустрії управління активами в Україні у 3-му кварталі 2020 року були:

- Збільшення кількості КУА переважно за рахунок столичного регіону;
- Подальше та прискорене зростання кількості зареєстрованих ІСІ та кількості сформованих («визнаних») ІСІ майже цілком за рахунок венчурних КІФ;
- Зростання сукупної вартості активів та ВЧА усіх ІСІ в цілому та в кожному окремому секторі за типами фондів зокрема (крім закритих ІСІ з публічним розміщенням), при цьому:
- Багатократне посилення чистого притоку капіталу до відкритих ІСІ та його ролі у зростанні ВЧА сектору;
- Подальше поступове збільшення кількості інвесторів в окремих секторах фондів та в ІСІ в цілому за рахунок фізичних осіб - резидентів;
- Збереження тенденції до зниження ваги підприємств-резидентів у ВЧА усіх ІСІ через відносно менший приріст їхніх коштів у порівнянні з іншими категоріями інвесторів;
- Прискорене нарощення сукупних коштів індивідуальних інвесторів-резидентів та нерезидентів в ІСІ – переважно у венчурні;
- Зниження ваги цінних паперів в активах усіх секторів ІСІ (крім венчурних) – переважно за рахунок зменшення сукупної вартості вкладень в акції та у державні облігації;

- Зростання квартальної доходності майже в усіх секторах ІСІ за типами фондів та класами активів, з позитивними показниками у більшості секторів.

Волатильна та переважно негативна динаміка фондового ринку, що зберігалася у 3-му кварталі 2020 року, тиснула на доходність ІСІ, що інвестують в акції. Разом із цим, фонди облігацій та інші категорії ІСІ з більш диверсифікованими портфелями забезпечили подальше зростання вартості інвестицій у них у цей період та навіть серед фондів акцій залишалися ті, що мали позитивну квартальну доходність чи вищий показник, ніж індекс акцій. У кожному секторі ІСІ також були фонди, що й далі складали конкуренцію за доходністю менш ліквідним класам активів і напрямкам інвестування, популярним серед роздрібних вкладників в Україні.

Значну підтримку сектору відкритих ІСІ у 3-му кварталі 2020 року надав найбільший за понад 9 років притік капіталу, хоча він, як і раніше, був зосереджений на кількох окремих фондах. При цьому індивідуальні інвестори у цей час зменшили свою присутність у цьому секторі, тоді як у інших секторах, зокрема венчурних ІСІ – збільшили. Та при цьому вони мали найбільший приріст коштів в усіх секторах ІСІ за типами фондів порівняно з іншими категоріями інвесторів, окрім венчурних, де переважали додаткові вкладення підприємств.

ІСІ у цей період продовжували збільшувати свою роль у фінансуванні економіки та державного управління. Так, на кінець вересня 2020 року близько 9 млрд грн ІСІ тримали у банках і володіли вже близько 1 млрд грн державного та муніципального боргу, понад дві третини з яких належало венчурним фондам. Останні також активно фінансували економіку через корпоративні права і позики, обсяг яких досяг понад 320 млрд грн.

Додаткова інформація про ІСІ на сайті УАІБ:

- [Ринок у цифрах](#)
- Довідник ІСІ: [Фонди в управлінні](#)